

De initiatiefwet Mooi Nederland in hoofdlijnen

Jacobi (PvdA), van Veldhoven (D66), Grashoff (GroenLinks)

Ambities

Nederland is mooi. Met haar natuur, haar eeuwenoude landschappen die al door de oude meesters werden vastgelegd. Har verscheidenheid aan landschappen en natuur: de duinen, het Wad, de bossen, de heides is bijzonder, zeker op dat kleine stukje aarde dat Nederland is. Dat is uniek. Wij willen dat koesteren en voorkomen dat het vernield wordt, en waar mogelijk versterken. Want eenmaal kapot, komt het nooit meer terug. De natuur, het landschap, ze zijn van onschatbare waarde, niet te vangen in een prijs. Een waarde die zich vertaalt in een aantrekkelijk land om te wonen, een goed vestigingsklimaat en daarmee banen. Maar ook een land waar mensen de natuur van nabij kunnen beleven en er van kunnen genieten. Nu en in de toekomst.

Van de oorspronkelijke Nederlandse natuur is minder dan 10% bewaard gebleven. Dieren en planten staan niet alleen en zijn dan ook kwetsbaar voor een verdere achteruitgang door menselijk handelen. Denk aan de vervuiling van water en lucht, de aanleg van wegen of woonwijken, de intensivering van de landbouw, het veranderende klimaat. Nederlandse dieren en planten verdwijnen sinds 1900 in een nooit eerder vertoond tempo. Het is daarom van groot belang de natuur te beschermen en te versterken. Dat kan alleen als we daarover met elkaar afspraken maken: het kan niet zo zijn dat de een rekening houdt met duurzaam gebruik terwijl de ander de zee leeg vist. Er ligt daar een verantwoordelijkheid voor de overheid. De natuur is niet van ons alleen, we hebben haar te leen van onze kinderen. Ook volgende generaties hebben er recht op. Daarom moeten we er zuinig mee omgaan. De wet Mooi Nederland moet daarom het voortbestaan van alle in Nederland voorkomende soorten blijvend op nationaal niveau borgen en behoud en versterking van de biodiversiteit benoemen als verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid.

Natuur is mooi. Ook het Nederlandse landschap is uniek, bijvoorbeeld door het weidse karakter en de bijzondere dynamiek bij de monding van de grote Europese rivieren. Ook deze landschappelijke waarden staan onder druk en verdienen bescherming. De wet Mooi Nederland garandeert daarom dat bestaande kwaliteiten in acht genomen worden bij ruimtelijke afwegingen en dat kansen voor verbetering benut worden.

De waarde van een dier of plant valt niet uitsluitend in geld uit te drukken. De natuur is ondeelbaar en komt iedereen in de maatschappij toe, maar is tegelijk ook kwetsbaar voor menselijk handelen. De wet Mooi Nederland zal daarom kaders bieden voor wat mensen wel en niet mogen doen met dieren en planten.

Onze leefomgeving is meer dan de slotsom van een rationele afweging tussen lokaal concurrerende ruimtelijke wensen. Het geheel kent brede kwaliteiten zoals onderlinge samenhang, de ruimte om te beleven en in te bewegen, de landschappelijke verscheidenheid, de schoonheid of de stilte. Daarbij geldt het principe dat als aantasting toch onvermijdelijk is, de kosten van het weer op orde brengen van de natuurkwaliteit bij de initiatiefnemer terecht komen.

Natuur kent geen grenzen. Als Nederland wil dat andere landen tropische bossen of bijzondere dieren beschermen, moeten wij zelf ook resultaten leveren om wat uniek is aan Nederlandse natuur te behouden. Zonder een constructieve samenwerking is een goede toekomst voor de natuur van onze delta, zoals de grote rivieren, de Waddenzee of de trekvogels onmogelijk. De wet Mooi Nederland zal daarom niet alleen aansluiten bij de

woorden van de internationale verdragen waartoe wij ons in het verleden verplicht hebben, maar ook de daden die onmisbaar zijn om resultaten te leveren vastleggen.

Klimaatverandering vraagt eens te meer om een weerbaar systeem van natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Met de Natura 2000-gebieden zijn in Nederland maar 40% van de bijzondere soorten gewaarborgd: er is dus meer nodig: gebieden moeten worden verbonden en ook buiten de Natura2000-gebieden zullen we moeten inzetten op soortenbehoud.

Kwaliteit van de natuur staat sterk onder druk van slechte waterkwaliteit en luchtkwaliteit, met name door stikstof. De internationale afspraken vereisen “geen verdere achteruitgang van de natuurkwaliteit”. Dit is een wel heel minimalistische ambitie. De ambitie van de wet Mooi Nederland is om de natuur en landschapswaarden van Nederland niet alleen te behouden, maar ook te versterken (in gunstige staat van instandhouding brengen), waarbij per gebied afrekenbare doelen gesteld worden wanneer deze bereikt zou moeten zijn. Waar Bleker verbiedt meer te doen dan internationaal verplicht stimuleert deze wet inspanningen om natuur te versterken.

Vereenvoudiging en zekerheid zijn geen doel op zich maar wel de aanleiding om met een betere wet te komen. De bestaande wetten sluiten niet goed aan bij de Europese regelgeving en de praktische uitvoering en handhaving op provinciaal niveau. Dit vertaalt zich in gebrekkige transparantie, onnodige onzekerheid voor de vele partijen die betrokken zijn bij activiteiten in of rondom de Nederlandse natuur en lange procedures. De Wet mooi Nederland zal daarom een helder en eenduidig kader geven voor de voorwaarden waaronder activiteiten wel of niet mogen plaatsvinden in en rondom de natuurgebieden.

Behoud van natuur en biodiversiteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van allen, niet alleen de overheid. Goed rentmeesterschap vraagt om een visie op gebruik van natuur en landschap.

Uitgangspunten van de wet Mooi Nederland

- 1) Borgen duurzaam voortbestaan Nederlandse soorten, nu en in de toekomst.
- 2) Verankeren zorgvuldige omgang met planten en dieren (zorgplicht), ook geldt voor dieren zonder specifieke internationale bescherming en die niet direct op uitsterven staan.
- 3) Beschermen Natura 2000-gebieden, maar ook EHS, robuuste verbindingen en monumentale landschappen en landschapselementen
- 4) Kwaliteiten van de groene omgeving bevorderen (actief nastreven mooie, attractieve landschappen). Zorgvuldige ruimtelijke afweging bestaande groene omgeving garanderen (eisen ruimtelijke ordeningsprocessen, vergunningverlening, extra waarden als stilte en donkerte)
- 5) Inzichtelijkheid en bruikbaarheid van de wet door burgers, bedrijven en overheden
- 6) Vastleggen (nationale verantwoording) internationale verdragsverplichtingen plus nationale ambities
- 7) Eén eenduidig regelkader dat bruikbaar is voor provinciale en lokale overheden

Elementen van de wet

Gebiedenbescherming

Donkergroene gebieden (Natura 2000 en andere belangrijke natuurgebieden) en lichtgroene gebieden (overige EHS, robuuste verbindingen, Belvedere-gebieden etc) krijgen de hun passende bescherming. Hierbij wordt voorkomen dat onoverkomelijke schade wordt gedaan en onomkeerbare ontwikkelingen plaatsvinden. Ook wordt geregeld welke vormen van compensatie mogelijk zijn indien, in zeer uitzonderlijke gevallen, aantasting onvermijdelijk is.

Afstemming met Ruimtelijk beleid

Nu worden natuur en landschap in verschillende wetten en kaders beschermd. Dit moet samenkomen in één ruimtelijk kader. De ruimtelijke wet- en regelgeving wordt ten aanzien van soorten gebieden en beschermingsregime volledig aangesloten op de Wet Mooi Nederland. De lichtgroene en donkergroene gebieden worden één op één in het rijks ruimtelijk kader opgenomen, waarbij de aard van de bescherming in de Wet Mooi Nederland wordt vastgelegd.

Soortenbescherming

Rode lijst en overige soorten

Landschapswaarden

beschermen en ontwikkelen: Gebieden en elementen

Goed gebruik (good practice)

voor sectoren landbouw, visserij, bouw, recreatie (etc), op te nemen in door de sectoren zelf vast te stellen gedragscodes. Stimulans toepassing via koppeling GLB voor goede landbouwpraktijk en koppeling bouwbesluit voor de woningbouw. Hierbij hoort ook zorgplicht.

Inzichtelijkheid vergunningvereisten (digitale breinaald)

Met de decentralisatie van verantwoordelijkheden zullen per provincie eigen regimes gaan gelden voor gebieden: provinciale landschappen, specifieke regelingen die voor delen van het grondgebied van toepassing zijn. Eens te meer wordt het daarmee noodzakelijk voor burgers om inzichtelijk te maken welke regimes gelden op een bepaald terrein. Daartoe zal de Wet mooi Nederland een kader scheppen voor een digitale, openbaar toegankelijke kaart, waarop ruimtelijk beleid van alle bestuurslagen voor de gebruiker toegankelijk wordt gemaakt.

Kwaliteitsverbetering en koppeling KRW-doelen

Programmatische aanpak kwaliteitsverbetering, waarbij kwaliteitsdoelen in de toekomst worden gesteld (met datum) en afrekenbaar worden (oplevertoets)

Zicht houden op een groene toekomst:

voorkomen van onomkeerbare ontwikkelingen

Nieuwe instrumenten

Nieuwe ontwikkelingen als betaling voor ecosysteemdiensten dragen bij aan behoud en ontwikkeling van natuurwaarden en krijgen een plaats in de Wet Mooi Nederland.

Zicht op de staat van de natuur

Jaarlijkse monitoring en bijsturing van beleid op basis van in de tijd gestelde doelen. Een meetnet voor soorten en de staat van de populaties, met ambities tot herstel en verbetering.